

MEHMET EMİN YURDAKUL'UN ŞİİRLERİNDE KİMLİK KURGUSU VE BENLİK ALGISI*

Veysel ŞAHİN¹

Özet

Türk edebiyatında kendine özgü bir yere sahip olan Mehmet Emin Yurdakul Türk milletinin kültürü, gelenekleri ve tarihsel meselelerine duyarlı bir sanatçıdır. Türk-İslam anlayışının değerler düzlemini şiirlerinde coşkulu bir ruh ve destansı bir şekilde ele alan Mehmet Emin Yurdakul Türk şiirinin destanını yazabilecek kadar şiire ve kendilik değerlerine hâkimdir. Geçmişle bugün arasındaki bağlantıyı romantik bir duyarlılıkla yeniden anlamlandıran şair, kendi tarihselliğini benlik algısı ve kimlik kurgusuyla şiirlerinde dinamik ve mitik bir enerjiye dönüştürür.

Mehmet Emin Yurdakul'un şiir dünyasının temel izleğini oluşturan dizgeler arasında benlik algısı ve kimlik kurgusu önemli bir yer işgal eder. Kendi kültürel bellek mekânlarından hareketle toplumsal benlik ve bilincin şiirini yazan şair, mensubu olduğu Türk milletinin kendilik değerlerini bir fark edişler bütünü olarak görür. Şaire göre bu fark edişler bütünüün temelinde birey ve toplumun kendilik algısı ve millî değerleri vardır.

Anahtar Kelimeler: Mehmet Emin Yurdakul, şiir, kimlik, benlik, dil bilinci, vatan bilinci, tarih bilinci, din bilinci.

IDENTITY FORMATION AND PERCEPTION OF SELF IN THE POEMS OF MEHMET EMİN YURDAKUL

Abstract

Mehmet Emin Yurdakul, who takes a significant place in Turkish literature, cares for Turkish culture, custom and historical issues. Mehmet Emin Yurdakul, who depicts the values of Turkish-Muslim understanding in his poems with an enthusiastic spirit and epic way, possesses poetry and value of self to write the epic of Turkish poetry. By giving meaning to the relationship between past and present with a romantic sense, he turns his own historicity with perception of self and identity formation into a dynamic and mythic energy in his poems. Perception of self and identity formation have significant place in Mehmet Emin Yurdakul's poem world. The poet, who writes the poems of social self and conscious starting from his own places of consciousness, accepts self-values of Turkish nation to whom he belongs to as the totality of awareness. According to the writer, on the basis of this awareness lies the self-perception and national values of the individual and the society.

Key words: Poem, identity, self, awareness of language, awareness of homeland, awareness of history, awareness of religion.

* Sempozyum bildirisi olarak "Second International Symposium On Language Education And Teaching - Islet 2. Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Sempozyum – Udes2016 26-27 Mayıs, 2016 Belgrad/ Sırbistan" da sunulmuştur.

¹ Yrd. Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, vsahin@firat.edu.tr.

GİRİŞ

Mehmet Emin Yurdakul 13 Mayıs 1869'da Beşiktaş'ta doğar. Babası Salih Reis adında tanınan bir balıkçı, annesi Kömürcü Mehmet Ağa'nın kızı Emine Hanım'dır. İlköğretimine 1876-1877'de Saray Mektebi'nde başlar ve Beşiktaş Askeri Rüştiyesi'nde (1879) sürdürür. Sanatçı daha sonra Mülkiye Mektebine yazılır. 1887 yılında tasdikname alarak Mülkiye Mektebi'nden ayrılır. Yurdakul, Bâb-ı Âli Sadaret Dairesi Evrak Kalemî'nde bir süre maaşsız olarak kâtiplik görevi yapar. 1889 yılında Hukuk Mektebine başlayan Mehmet Emin Yurdakul, okulda hocası Münif Paşa'nın verdiği edebiyat ve Hikmet-i Hukuk ve Medhâl-ı Hukuk derslerini yakından takip eder. Hukuk Mektebi'ni üçüncü sınıfta terk eden Yurdakul, edebiyat dünyasında kendi sesini duyurmaya karar verir.

Babası Salih Reis'in halk edebiyatına olan ilgisi, onun da halk edebiyatı özellikle de halk şiirine meyletmesine sağlar. Özellikle 'Kerem ile Aslı', 'Ferhat ile Şirin', 'Battal Gazi', 'Aşık Garip' gibi halk edebiyatı eserlerini okuyan Yurdakul, millî anlamda kendilik bilincini kavrar. Kendilik bilincini halkın konuştuğu sade Türkçe ile bütünleştiren Mehmet Emin Yurdakul, edebiyat ve dil konusunda benlik ve kimlik kurgusunu oluşturarak Türkçenin kimlikselleşen bir ses bayrağına dönüşür. Özellikle Namık Kemal'in vatan, millet ve dil ve hürriyet konusundaki fikirleri, Mehmet Emin Yurdakul'un şiir coğrafyasını derinden etkiler. Edebiyat dünyasına 'Fazilet ve Adalet' ismini taşıyan üç formalık bir risale ile adım atan Yurdakul, toplumsal hayatta yaşanan ahlaki sorunları felsefik bir bakışla ortaya koyar. Bu yaklaşım ona memuriyet yolunu açar (Kılıç, 2014: 35-36).

Yurdakul, 1892 yılında Şeyh Cemâleddin Afgânî ile tanışır. Afgânî II. Abdülhamit tarafından İstanbul'a davet edilerek Osmanlı Devletine bağlı tebaada Büyük İslâm Birliği şuurunu oluşturmayı amaçlar. Bu doğrultuda Mehmet Emin Yurdakul, Türk İslâm şuru Cemâleddin Afgânî'nin öğretilerinden esinlenerek kurar ve kendi benlik algısının temelini oluşturur. Cemâleddin Afgânî, şairin benlik algısı ve kimlik kurgusu oluşturmasında simge bir kişi, "yüce bireydir" (Gökeri 1979: 76) Yurdakul; "Beni yağurmuştur. Eğer ruhların edebiyat ve layemuttiyyeti varsa derim ki o, etlerini, kemiklerini Maçka Mezarlığı'nın topraklarında bırakmış ise ruhunu da bana yadigâr etmiştir: Cemâleddin'in ruhu bende yaşıyor" (Kolcu, 2008: 76) diyerek bir çok eserinde Cemâleddin Afgânî'nin kendine kattığı değerler düzlemini dile getirir.

Mehmet Emin Yurdakul birçok makale ve eserini Servet-i Fünun dergisi başta olmak üzere Musavver, Malumat, Muktebes ve Çocuk Bahçesi dergisinde yayınlar. Özellikle 1904 yılında Selanik'te çıkan Çocuk Bahçesi adlı dergi, onun şiir dünyasında önemli bir yer tutar. Çocuk Bahçesi gibi dergilerde yayınladığı şiirler, Yurdakul'un millî edebiyat ve millî duyuş tarzının temelini oluşturmasının yanında; şairin kendi milletinin değerler düzlemini metne dönüştüren simge bir kimliğe dönüştürür.

İlerleyen zamanda devrin siyasî ve sosyo-kültürel yapısı, ülkede meydana gelen yeni siyasî oluşumlar, "halkçı ve sosyal bir şair" (Ercilasun 2014: 26) olan Yurdakul'un İstanbul'dan uzaklaşmasına neden olur. Mehmet Emin Yurdakul bu süreçte (1909) Hicaz Vali Vekilliğine atanır. Orada Mekke Şeyhi ile anlaşamadığı için Sivas Valiliği'ne daha sonra da Erzurum Valiliği görevinde bulunur. 1913 yılında İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin adayı olarak Musul mebusu olur. 1917 yılında Türk Ocağı tarafından kendisine "Millî Şair" unvanı verilir. Daha sonra Şebinkarahisar, Urfa ve İstanbul'dan milletvekili seçilir. Şair 14 Ocak 1944 tarihinde vefat eder.

Mehmet Emin Yurdakul şiir dünyasını kendilik değeri üzerine kuran ve Milli Edebiyat dönemi şairlerindedir. Özellikle "Türkçe Şiir" adlı eseri onun edebiyat sahasını kendi kimliğini kazandığı ve kendisinden sonra birçok düşünür ve şairin ilham olmasını sağlayan çok önemli bir eserdir. Mehmet Emin Yurdakul'a göre Türk milletinin kendilik değerlerini gönderde bulunan şiirler, Türk milletinin tarihsel varlığını yeniden kendi dilinde kuracaktır. Şair "Biz Nasıl Şiir İsteriz" şiirinde

"Biz o şiiri isteriz ki çifte giden babalar,

Ekin biçen genç kızlarla, odun kesen analar,

Yanık sesin dinlerken gözyaşların silsinler." (Tansel, Biz Nasıl Şiir İsteriz, 1989: 21)

diyerek milletin duygularına tercüman olur. "Şiir sadece şairin duygu dünyasını yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda şairin ait olduğu milletin de hislerini en iyi biçimde anlatır" (Kırmızı, 2007:117). Bu şiire göre "şiir, şehitlerin al kanıyla yazılmalı, Türk milletinin sesi olmalıdır. Bu şiirde, köylerinde çamur içinde yaşayan Anadolu insanı, çifte giden babalar, ekin biçen genç kızlar ve odun kesen analar olmalıdır. Görüldüğü gibi, Mehmet Emin'in şiirde sosyal faydayı ön plandadır." (Karabulut, 2011: 169). Mehmet Emin Yurdakul'un yeni bir duyula içinde yaşadığı toplumun refleksine dönüşmesi, şiirde yeni tema, Anadolu insanının hayatını sade bir dille ele alarak yeni simgeler kurması, onun şiir evrenini felsefik bir temele oturtur. Kendi milletinin benlik algısını, şiir dünyasında felsefik bir zemine oturtan Yurdakul, eski edebiyatın tematik ve yapısal unsurlarını, çağın gereksinimlerine cevap vermediği için yeniden kurgular. Tanzimat ile başlayan bu değişim, Mehmet Emin Yurdakul'un benliğinde, vatan sevgisi, tarih bilinci, dil bilinci, köken bilinci ve din bilinci değerlerin "varlığında kendini gösteren görgüyü duyarak" (May, 2015: 53) ve şiirlerinde benlik algısına dönüştürür. Bu özünde "millî edebiyatın ana eksenini oluşturacak Türk milliyetçiliği fikrinin, ilmî Türkçülükten siyasî Türkçülüğe doğru olan gelişim süreciyle de örtüşür. Bu durumun kolayca gerçekleşebilmesinin sebebi edebiyatında artık görev üstlenmesidir." (Argunşah, 2011: 203) Edebiyatın millî bir benlik algısı oluşturmada üstlendiği görev, Türklük şuurunun tarihsel anlamda edebî bir poetikaya dönüştürür. Bu dönüşüm sürecinde Mehmet Emin Yurdakul, "Osmanlı İmparatorluğu'nun aslî unsuru olan Türklerin kendi benliklerine dönme arzusunu..." (Aktaş, 2002: 230) bireyin kendi benlik algısını oluşturma ve bireysel ve toplumsal kimliğini yeniden inşa etme süreci olarak tanımlar.

Mehmet Emin Yurdakul'un Şiirlerinde Benlik Algısı

Mehmet Emin Yurdakul, 1918 yılında yazdığı "Türkçe Şiirler" adlı eserinde hece vezninin Türkçe'nin imkânlarıyla bütünleşmesini sağlar. Ziya Gökalp'in hedef olarak ortaya koyduğu halkın kendilik değerlerini, şiir evreninde kendine dönüş ve bilinçlenme nesnesine dönüştürme arzusu, Mehmet Emin Yurdakul'un kimliğinde "Türk Sazı", "Ey Türk Uyan", "Tan Sesleri", "Ordunun Destanı", "Turan'a Doğru", "Ankara" adlı eserlerinde yeni bir duyula ele alınır. Millî romantik duyula tarzıyla Türk milletinin kendi benlik algısını yeniden var etmeye çalışan Yurdakul, geçmişin bilgi ve değerlerini çağın insanın ruhunda yeniden soylu millî bir direniş ve dirilişe dönüştürmeyi amaçlar. Mehmet Emin Yurdakul millî direniş ve diriliş, Türk milletinin benlik algısının temeli olarak görür ve

tarihin insanı yeniden kuran şanlı oluşlarıyla yeniden harekete geçirmeyi hedefler. Bu düzlemde şairin şiirlerinde temel unsur benlik inşasıdır. Nitekim “*insanın bilinçlenme ve kendini tanımasının en önemli yanı*” (Budak, 2003: 123) olan benlik, insanın kendini bilmesinin bir ön koşuludur. Birey, benlik vasıtasıyla içinde yaşadığı toplumun değerler düzlemini kendi varlık alanı içinde tasarlayarak bir fark edişler bütününe dönüştürür. Bu fark ediş bütünü Osmanlı İmparatorluğu’nda yeni sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel, siyasal çalkantıları da beraberinde getirir.

19. Yüzyılda bütün dünya yaşanan yeni atılım ve oluşumlar, siyasî ve kültürel anlamda değişimleri hazırlar. Özellikle Batı’da meydana gelen değişimler, toplumsal anlamda ortaya çıkan milliyetçilik düşüncesi, Osmanlı İmparatorluğu’nda büyük bir sarsıntıya neden olur. Bu sarsıntı Osmanlı aydınları arasında kimlik sorgulamasını da gerekli kılar. Yenilgiler sonrasında kendilik ve benlik alanları tahribata uğrayan Osmanlı aydınları, halkın kendi kökensel değerlerine dönmesini bir bilinçlenme benlik imajı oluşturma olarak görür. “*Mehmet Emin Yurdakul’un başlattığı çizgide (Türk kimliğinin ortaya çıkmasında) şiiri fikrin emrine veren Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin Ali Canip Yöntem millî edebiyat şiirinin alt yapısını oluşturarak*” (Özcan, 2001: 70) toplumsal hafızada bilinçlenmenin siyasî bir söyleme dönüşmesini sağlar. Türk kimliğinin bir fark edişler bütünü olarak toplumsal hafızada ortak bir simge görevi üstlenmesi, edebiyat evreninde; vatan, millet ve hürriyet gibi kendi oluş kavramlarının yeniden işlenmesini sağlar. Yunan Harbi ve yaşanan diğer yenilgiler, bireysel ve toplumsal hafızada meydana getirdiği sarsıntı, Türk kimliğinin Tanzimat ile başlayan bütüncü imgeleriyle ‘öteki’nin değerlerinin yeniden mücadele etmesini gerekli kılar. Batı’nın siyasî, kültürel ve ekonomik surlarına çarpan Osmanlı Halkı, kendi sesini kendi benlik algısıyla yeniden inşa etmenin yolluna koyulur. Bu süreçte bu sese içtenlikle ilk kulak veren Mehmet Emin Yurdakul’dur. Yurdakul şiirlerinde “*kendi dili ile konuştururken, yüzyıllardan beri unutulmuş, ezilmiş, hakir görülmüş bir sosyal tabakayı –hatta o devirde kozmopolit Osmanlı devletinin hâlâ ayakta bulunduğu düşünülürse- bir ırkın ruhunu dile getirir...*” (Kaplan, 1994: 169). Mehmet Emin Yurdakul, tarihsel süreçte şiirlerinde toplumun içinde bulunduğu psikolojik ve sosyolojik yıkıntı durumunu, Türk kimliği etrafında bir benlik algısına dönüştürerek bilinçlenmeyi esas alır. Özellikle Mehmet Emin Yurdakul’un “*Türkçe Şiirler*” adlı eseri benlik algısını inşa etmede bir fark edişler bütününe dönüşerek bireysel ve toplumsal hafızayı “*ülküçü bir duyuşla*” (Yazıcı, 1976: 66) yeniden harekete geçirir. Bu millî duyuş Mehmet Emin Yurdakul’un benlik algısında;

“Ben bir Türküm; dinim cinsim uludur;

Sinem, özüm ateş ile doludur;

İnsan olan vatanının kuludur

Türk evladı evde durmaz, giderim

Muhameddin kitabını kaldırtmam,

Osmancığın bayrağını aldirtmam

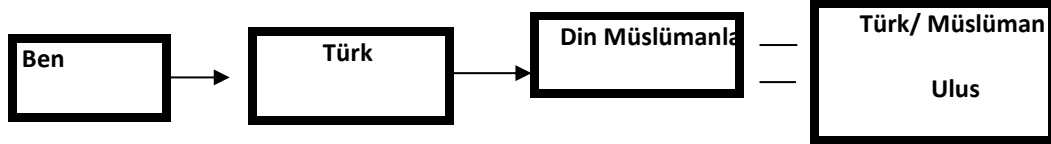
Düşmanımı vatanıma saldırtmam

Tanrı evi viran olmaz, giderim”

(Cenge Giderken, 1979: 110)

ifadeleriyle millî bir sese dönüşür. Kendi ‘ben’ini Türklük bilinci ve değerleriyle kurgulayan şair böylece “benliğinin içine çekilerek” (Lain, 1993: 79) kendi bilinci ve kimliğinin kurucu değerlerini bireyselden toplumsal kimliğe dönüştürür. Yukarıdaki şiirde;

Kavramlar; “ben”in bireyselliğinden “Türk” kimliğinin kendilik değerleriyle ‘biz’leşen şair, Türk kimliğini, dinin insanları birleştiren, ırk ve milletleri içinde eriten evrensel açılımıyla bütünleştirir. Benlik algısını, ulus kavramını bütünleyen Türk ve millet şuuruyla millî bir oluş ve duyuşa taşıyan Mehmet Emin, kendini bu millet ve ulustan gören herkeste toplumsal bir benlik alanı inşa eder. Zira şaire göre bu vatanın içinde yaşayan ve bu vatana aidiyet duygusuyla bağlanan herkes bu vatanın evladıdır. Yurdakul’a göre bu vatan toprağı üzerinde yaşayan bireylerin yürekleri vatan sevgisiyle attığı sürece kutsal bir ahitleşme olan Kur’an-ı Kerim’i ve onun yeryüzünde simgesel anlamda açılımı olan Osmanlı Sancağı, bu milletin kendilik değerlerinin oluşmasında önemli bir yere sahiptir. Bu değerler benlik uykusunda olan Türk milletinin, Türklük bilincine hakim ve onun değerlerine dönüşmüş bir şekilde yeniden inşasını da gerekli kılar. Mehmet Emin Yurdakul, benlik uykusunda olan Türk milletini bu uykudan uyandırarak kendi tarihsel ülküsünü gerçekleştirmesini, benlik algısı oluşturmada önemli bir temel olarak görür. Şair “Ey Türk Uyan” şiirinde

“Ey Türk ırkı, ey demir ve ateşin evladı,

Ey binlerce yurt kuran, ey yüzlerce taç giyen

Ey dünyaya efendi olmak için doğan sen!

Tanrı senin alnına bir kere baht yazmadı.” (Tansel, Ey Türk Uyan, 1989: 126)

diyerek Türk milletinin içinde bulunduğu benlik uykusundan uyanarak tarihsel düzlemde üstlendiğı şanlı vazifeyi yeniden üstlenmesini arzular. Şairin “ey” diyerek seslediğı Türk milleti, yurt kurma, hükümdar olma, dünyayı kendi değer yargılarına göre yeniden biçimlendirme öyküsünü; ancak içine düştüğü benlik uykusundan uyanarak yerine getirebilir. Zira birey ve toplum benlik uykusundan uyanmazsa, büyük bir çözölüş, dağılma ve yok oluş yaşar. Bu yüzden Yurdakul, bireysel anlamda ‘ben’in kurgusunu benlik algısına dönüştürerek toplumsal anlamda yeniden uyanma, dirilme ve “kültürel bellek mekânlarını” (Assman, 2001: 60) canlı tutmayı amaçlar. Şiirde yer alan “Türk, yurt, Tanrı, taç, ateş, dünya ve demir” simgeleri, benlik algısının şiirsel düzlemde millî değerleridir. Kültürel bellek mekânı olarak kullanılan ve Türk milletine kendilik kazandıran “Ergenekon

Destanı'nı, bu şiirin ana matriksini oluşturur. Şair, "demir, ateş ve yurt" kavramlarıyla Türklerin düşmandan korunmak için sığındığı Ergenekon'u anımsatır. Ergenekon Destanı'nda Türkler düşmandan korunmak için 400 yıl Ergenekon denilen yerde yaşar. Türklerin 400 yıl sonra dağın demir tabakasını ateşle eriterek tekrardan dünyaya yayılmasına gönderme yapan şair, Tanrı'nın Türk milletini kutsadığını ve bu kötü benlik uykusundan uyanarak tekrardan bağımsızlığa kavuşup yurt tutacağını ifade eder. (Çetin, 2011: 35) Yurdakul'un şiirlerin yurt tutma anlayışı, kedi oluş ve uyanışın ilk adımıdır ve insan "mekânla bir bütün teşkil eder." (Kırmızı, 2014: 27) Şiirdeki uyanış izleği ya da uyanışa davet, bireyden ziyade toplumsal hafızada uyanışı imler.

"Artık uyan! Necat günü gelmiştir;

Şu Türklük'ü felaketten kurtarmalı,

Onu yine selamete çıkarmak

Senin için en mübarek iştir."

(Tansel, Ey Uyan Türk, 1989: 141)

Şairin şiirde artık eski günlerine dön diye seslendiği Türk milletinin kendisidir. Bu bağlamda Türklük bilincine davet millî edebiyat dönemi şairlerinin genelinde vardır. Zira benlik algısı ve kurgusu, özünde bilinçsel bir uyanıştır. Birey ve toplumsal alanda meydana gelen uyanış, milletin kendilik değerlerine dönmesi ve dönüşmesiyle milleti içinde bulunan felaketten kurtarır. Büyük bir felaketin içinde olan Türk milleti, dini, bayrağı, dili, yurdu işgal altında olduğu için kendi özgürlük alanlarını kavrayamaz. Bu açıdan şairin Türk milletini uyanışa davet etmesi, benlik algısının oluşmasında önemli bir edimdir. (Kanter, 2014: 48-52)

Mehmet Emin Yurdakul'un şiirlerinde benliği çepeçevre saran ve onun soylu bir şekilde inşa edilmesini sağlayan 'kutsal ve değerler düzlemi', milleti diri tutar. Kutsal'ın değerler dizgesini, benlik oluşturmada en önemli unsur olarak gören Yurdakul, bellek mekânlarını "öteki"nin yıkıcı gücünden korumaya çalışır. Zira "öteki" ve onun değerlerini millî ve tinsel değerlerin kendi topraklarında kök salmasına izin vermez. Bu yüzden şair şiirlerinde dini anlamda uyanış ve bütünleşmenin olmasından yanadır. 'Aç Bayrağım Biz Geldik' adlı şiirde;

"Türk birliği: Bu benim mübarek imanım,

Bu mukaddes aşkı ben

Bize ayrı yurt veren ayrı dille söyleten

Allah'ımın birliği gibi yüce tutarım."

(Tansel, Aç Bayrağım Biz Geldik, 1989: 152)

'Ben'in, Türk birliği etrafında birleşmesini mukaddes bir aşk olarak gören şair, Türk milletine karşı beslenen duygunun mukaddes yani kutsala duyulan aşk gibi değerli olduğunu belirtir. Türk birliğinin Allah'ın birliği ve tekliği kadar yüce olduğunu belirten şair, insanları farklı renk, dil ve coğrafya yaratan Allah'ın, insanları Türk birliği etrafında bütünleştirdiğini ve bunun da farkına varılması gerektiğini vurgular. Yurdakul, kendi benliğinden

hareketle toplumsal bilinci harekete geçirerek bu dine inanan insanların bu birlik içinde olması gerektiğini savunur. (Banarlı, 1979: 1084)

Mehmet Emin Yurdakul şiirlerinde Türk milletini var eden değerlerin işgal edilmesine başkaldırır. Onun bu başkaldırısı içinde yaşanan yıkıcı değerler düzleminedir. Yurdakul'un şiirlerinde başkaldırı, vatan ve milletin yeniden özgürlüğüne kavuşmasını yönelik bir harekettir. Yurdakul 'Ordunun Destanı' adlı eserinde,

"Bakın bütün Çanakkale'n kızıl kara

Dört ufuk da yara gibi kanamadı.

Şu Rumeli bir anasız öksüz gibi

Dün taç gibi yanan seher

Bugün kesik bir baş gibi batmış

Dün uzaktan kızlar gibi gülen yerler

Bugün birer timsah gibi suya yatmış

(Tansel, Ordunun Destanı, 1989: 183-)

dizeleriyle içinde yaşanan ana başkaldırır ve Çanakkale Savaşı'nın yeniden doğuşun simgesi olduğunu dile getirir. Nitekim her soylu başkaldırı bir bedelin ödenmesini gerekli kılar. Türk milletinin en soylu bağımsızlık ve başkaldırı mücadelesi olan 'Çanakkale Savaşı', kendilik değerlerine sahip çıkmayan, değer yitimine uğramış benlikleri de ortaya çıkarır. Anadolu ve Rumeli'nin bir "taç" gibi toplumun hafızasında yerini koruması gerekirken, emperyalist güçlerin yıkımına uğrayarak öksüz ve yetim kalır. Şaire göre bu öksüz ve yetimleri esareten kurtaracak, öne düşen başları yeniden kaldıracak olanlar benlik algısını tamamlamış kişilerdir.

"Ey Türk vur, vatanın bakirlerine vur

Günahkâr gömleği biçenlere vur

Kemikten taslarla şarap yerine

Şehidler kanını içenlere vur."

(Tansel, Vur, 1989: 289)

Şaire göre düşmana karşı vurulan her yumruk ve atılan her kurşun benlik algısını kurgulamış bireylerin kendi olma arzusudur. Bu yüzden Mehmet Emin Yurdakul bu millete "günahkâr gömleği biçenlere", "öteki ben" olarak bakar. Zira 'öteki ben' bir "başka ben" Gasset, 1995: 144) olarak benlik algısını yıkıcı değerler düzlemiyle kurar ve millî uyanış ve tarihsel kimlikten uzaktır.

Mehmet Emin Yurdakul'un Şiirlerinde Kimlik Kurgusu:

Birey kendini tanımaya başladığı andan itibaren bir kimlik kurgusu oluşturmaya başlar. Bu açıdan *“Kimlik kurgusu, toplumsal ve bireysel anlam dünyalarının inşasında belirleyici referanslardan biridir. Çünkü kimlikler hem toplumsal hem de bireysel olarak inşa edilmektedir.”* (Karakaş, 2013: 2-3). Birey, kendi benlik alanlarını bireysel ‘ben’in kendilik açımlarıyla inşa ettikçe ‘öteki’ benin taarruzları azalır ve bir kimliğe dönüşür. Nitekim ‘ben ve öteki’nin çatışması, benlik inşasının sağladığı gibi kimlik ve kimlik kurgusunu oluşturur. İnsanın bireysel ve toplumsal yaşantısı, onun sürekli olarak kendi bilinç alanları ve toplumsal yaşantılarını tanımasını gerekli kılmasının yanında bir kimlik kazanımı, kimlik kurgusu oluşturmasını da yardımcı olur. İnsan yaşadığı coğrafya, zaman ve kültürün ürünü olduğu için kimlik kurgusu ve oluşumu bu unsurlara bağlı olarak şekillenir. Aynı zamanda mensubu olduğu milletin kendilik değerleri ve dünyanın evrensel içtenlik değerleri bireyin kimlik kurgusunda önemlidir. (Kanter, 2014: 75-78)

İnsanın sosyo-kültürel bir varlık olması, onun kendi varlık sınırları ve ruhsal dünyasını kavramasıyla kimlik oluşmaya başlar. Bireyin kimlik inşasında kullandığı dil, inandığı dini değerler, yaşayarak deneyimlediği kültürel kodlar, içinde bulunduğu ekonomik durum, kimlik kurgusunun ana eksenini oluşturur. Bu açıdan insan, kendi bireysel varlığını, toplumsal olarak açımlayarak birçok kimlik rolü kazanır.

Bireyin kimlik oluşumu ya da kimlik kurgusu, bireyin psişik ve toplumsal alanda ‘ben’ ve ‘öteki’ ayrımını kavramasıyla şekillenir. Bu bakımdan benlik inşası, *“bireylerin gerek kültürel gerekse yaşadıkları çevrelerdeki sosyal konum ve statülerinin karşılığı olan çok boyutlu, inanç, tutum, değer yargıları gibi yaşam biçimini sembolize eden bir kapsamın alt başlığıdır.”* (Yıldız, 2007: 9). Kimlik inşası ve kurgusu özünde bireyin kendi bireysel rollerini ve ‘ben’i kurmasıyla ilintilidir. Bu yüzden bireysel kimlik *“Bireysel kimlik kendi biyografisinden hareket ederek reflektif olarak kavradığı benliktir. Kimlik burada yine de zaman ve mekânda sürekliliği gerektirir. O kişiliğin bileşenini içerir.”* (Giddens, 2010: 75) Birey kendi bireysel yaşantısını ve kendi benlik alanlarını kurdukça, içinde yaşadığı toplumun kendisi olur. Burada önemli olan *“bireysel kimliğin, “toplumsal kimliği” içermesi ya da onun değerler düzlemine dönüşmesidir. Zira toplumsal kimlik, bireysel kimliğin sonrasında kazanılan bir bütünselliklerdir. Bireyin tekliği ve bireysel yaşantısı, onun toplumsal bir varlığa dönüşmesiyle insana yeni toplumsal kimlik ve statüler kazandırır.*

Toplumsal kimlik ise sosyo-kültürel yaşantının ‘ben’deki oluşumdur. İnsan, kimlik inşasını en soylu şekilde yaban bir varlık olarak durmadan kimlik kazanım ve kimlik kurgusu yaşar. Bu açıdan kimlik oluşumu ve kimlik kurgusu, bireyin içinde yaşadığı çağın bir sonucudur. Kimlik oluşumu ve kimlik kurgusu; bireysel kimlikler, kişisel kimlikler ve ulusal kimlikler olarak sınıflandırılır (Güvenç, 2010: 4). Bireyin içinde yaşadığı çağ ve mensubu olduğu topluluk, kimlik inşasında yeni kimlik kurma ve benliğin kendilik değerlerini de içinde taşır. Nitekim *“Kimlik kurma ya da toplumsal kimlik kazanımı sadece ‘ben’in birey olarak varlık alanını oluşturması değil aynı zamanda toplumun ya da toplumların devamı anlamını da içerir. Bu içerme asırlardır yok olan ya da yok olmak üzere yeniden varolma mücadelesi veren toplulukların kimlik kurma biçimlerini ve yeniden inşa süreçlerini*

kapsar.” Birey ve toplumun kendi varlık alanlarını kavrayarak oluşturduğu kimlikler, kültürel anlamda kendi dinamik varoluşsal kodlarını da taşır. Bu varoluşsal kodlar millî kimliğin de oluşumunu gerekli kılar.

Mehmet Emin Yurdakul’un şiirlerinde kimlik kurgusu, “*ideal Türkçü*” (Smith, 1991: 103) kimliğin üzerine inşa edilir ve millî kimlik kazanımı şeklinde olur. Mehmet Emin Yurdakul, kendi benlik algısını bireysel kimliğinde ‘ben’den bize dönüştürerek toplumsal bir bilinçlenmeyi amaçlar. Bireysel kimliklerin, toplumsal hafızanın temeli olduğunu bilen Yurdakul, içinde yaşadığı toplumun tarihsel süreçte kazanımlarını kendi kültürel kodlarında bulur. Bu bakımdan Yurdakul’a göre “*millî kimlik, “Türkiye’de modernleştirme ideolojisi ve pratiği işlevini görmüştür.*” (Keyder, 1996: 116). Şair şiirlerinde kimlik inşasıyla bireysel kazanımları toplumsal kazanımlara dönüştürerek bir fark edişler bütünü oluşturmayı arzular. Bu fark edişler bütünü içinde ulus olma, Yurdakul için millî değerleri ön plana çıkarma anlamına gelir. Nitekim bireysel kimlik ya da statükolar kültürel kimlik değerleriyle bütünleştğinde, ulus bilinci, vatan bilinci, dil bilinci ve din bilinci çağın yıkıcı yüzüne karşı varoluşsal bir dayanak haline gelir.

Mehmet Emin Yurdakul’un şiirlerinde kimlik kurgusu bir bilinçlenme ve uyanış, kolektif olarak toplumsal hafızayı harekete geçirme, ait olduğu ya da aidiyet duygusu hissedilen değerlerin yeniden bireysel bilinç ve toplumsal bilinçte yer edinmesini sağlamaktır. Bu açıdan Osmanlı İmparatorluğu’nun sancağı altında kendine yaşam alanı bulmuş kendini bu milletin değerlerine dönüştürmüş kişi ve milletleri, Türklük bilinciyle yeniden harekete geçirmeyi görev bilir. Bu görevi yerine getirmek için eserlerinde hürriyet, bağımsızlık, tarih şuuru, dil bilinci, din bilinci ve soy bilinci Türk milletinin kimliğinde yeniden inşa etmeye çalışır. Mehmet Emin Yurdakul’un eserlerinde kimlik kurgusu, dil bilinci, din bilinci, tarih bilinci ve soy bilinci olarak karşımıza çıkar. Millî Edebiyatın oluşum evresinin temelini oluşturan dil, tarih, soy ve vatan bilinci Yurdakul’un şiirlerinde Türk milletinin ontolojik anlamda kendini yeniden kurmasının bir ön koşuludur. Bu değerler üzerinden

“Eğiliniz ey şerefler, ey şanlar,

Ey ırklara altın destan yazanlar!

Biz devlerin, fillerin

Diz çöktüğü kuvvetin

Eski yeni dillerin

Anlattığı milletiz”

(Yurdakul, 1979 İrkımın Türküsü, 134-135)

diyerek Türkçenin barındırdığı bilgi ve deneyimleri zaman ve mekanı aşarak nasıl günümüze taşıdığını dile getirir. Türkçe ve değerlerini en içten duygularla benimseyen Yurdakul, “bizim Türkçemiz” diyerek bireyden ziyade “biz” vurgusu yapar. Bizi biz yapan değerlerin başında gelen Türkçemiz bizim evimiz evrenimizdir. Şaire göre soylu varoluşlar Türkçenin imkânı ile çağları aşarak, bellek mekânlarımıza kazınır.

Mehmet Emin Yurdakul'un Şiirlerinde Dil Bilinci

"Bu saf kanı taşıyan

Her bir insan, aşiret

Türk diliyle konuşan

Her bir şehir memleket"

(Tansel, 1989: 136)

Millî Edebiyat döneminde dil en önemli hassasiyetler arasında yer almaktadır. Dil, bir milletin oluşumunun ya da yaşamasının temel kaynağıdır. Toplumlar kendi değerlerini ya da kazanımlarını dilleriyle geleceğe taşır. Bu yüzden *"anlamın yeri olan dil"* (Uygur, 1994: 84) insanın içinde büyüdüğü diyalektik bir yapıdır. Mehmet Emin Yurdakul için dil, kendilik bilinci kazanmanın en önemli unsurudur. Mehmet Emin Yurdakul Türkçe'nin bir ses bayrağıdır. Bu yüzden dil bilinci, onun için kimlik kurma aşamasında gereken temel kaynaktır. Nitekim *"İnsan barındırılmış bilgi ve deneyim değerlerinin özel bir adı olan "varlık alanına ancak dil aracılığıyla ulaşır."* (Korkmaz, 2008: 158) Mehmet Emin Yurdakul da dilin içinde barındırdığı bilgi ve deneyimleri, Türk toplumunun varlık alanını inşa etmede bir bilinçlenme olarak görür. *"Ona Türk Şairi denmesinin nedenlerinden biri de, ilk kez bu denli sade bir Türkçeyle, yani kendi öz diliyle yazmasıdır."* (Aydoğan, 2010: 121).

Dilin insanları zamansal döngü de birbirine bağlayan gücünün farkında olan Mehmet Emin Yurdakul şiirlerinde Türkçenin coğrafyasında yaşayan Türklük ve Türkçenin değerlerine dönüşmüş bireyleri, kendi dil coğrafyasında yeniden ruhsal olarak uyandırmaya çalışır. Türkçenin zaman ve coğrafyayı aşan gücünü bir bilinçlenme ve kimlik kazanımı olarak gören Yurdakul, 'İrkimin Türküsü' adlı şiirinde;

"Bakın, bizim öz Türkçemiz ne hoş dil:

Onun her nağmesi,

Gökten gelen hitabı gibi saf sesi.

Ne bülbüle, ne duduya eş değil.

Bu dil alageyiklerin içtiği

Yakut çaylar gibi şarıldar;

Orhun ile Kızılırmak gibi ki

Sularında ruhlarımız parıldar."

(Yurdakul, İrkimin Türküsü, 1979: 134)

diyerek yeniden doğuş, çoğalma ve özgür olmayı salık verilir. Şair Orhun'dan Kızılırmak'a kadar olan coğrafyada Türkçenin pınarlar gibi şırıldadığını ifade ederek Türkçenin sınırlarını imler. Nitekim nerde bir türkü duyarsanız orası Türkçenin evidir. Şairde gök-yer arasında, Orhun ile Kızılırmak bölgesinde bütün nesne ve varlıklara

Türkçenin değerlerinin sindiğini belirtir. Zaman ve mekânı su gibi çağlayarak aşan Türkçe, su gibi doğurucu, besleyici ve kuşatıcıdır. Şair Türkçeyi anne arketipiyle bütünleştirerek evrensel anlamda doğuş miti ve kuruluş mitini göndermede bulunur.

Mehmet Emin Yurdakul'da dil bir kültürel bellek mekânıdır. Bunun için Türkçenin metinleşen yüzü olan türkü, ninni ve masallar Türkçenin kendi tarihsel coğrafya ve kültürel hafızasının ürünüdür. Bu yüzden şiirlerinde türkü, ninni ve destan gibi edebî türlere atıf yaparak Türkçenin kimlik kurgusunda bellek mekânı olan türleri önceler. 'Dua' şiirinde

"Ben havanın, gecenin, karanlığın kuşuyum;

Benim türküm suların rüzgârın lisanıdır,

Fırtınalı dağların, denizlerin figanıdır

Ey milletler, hayatın türküsünü çalan sizler!

Ey şairler, yükseltin destanın hürriyetini,

Hülyânızın sizlerde yarttığı bir cennetin!..

(Tansel, Dua: 266-237,)

diyen şair "Benim türküm suların rüzgârın lisanıdır" ifadesiyle dilin Türkçenin tinsel alanına görevlerine gönderme yapar. Türkçe, suların ve rüzgârın lisanına dönüşerek bize dünyanın gizli öyküsünü anlatır. Su ve rüzgâr evrensel simgeleri haber taşıma, yeniden doğma, yayılma değerlerini içinde taşır. Sanatçıya göre dil, toplumsal ve bireysel kimlikleri ve değerleri kendi lisanında geleceğe taşıyarak kimliklerin inşasında bilinçlenmeyi sağlar.

"Bırak beni haykırayım, susarsam sen matem et!

Unutma ki şairleri haykırmayan bir millet

Sevenleri toprak olmuş öksüz çocuklar gibidir."

(Yurdakul, Bırak Beni Haykırayım: 1979, 74)

Diyen Yurdakul'a göre dilin susması ya da bir dilin mensubu olan şair ve edebiyatçıların susması, simgesel anlamda o dilin ortadan kalkması anlamına gelir. Dilin işlevselliği, o dilin metine, sese, yazıya dönüşmesiyle orantılıdır. Mehmet Emin Yurdakul bu bilinçle kendi sesimizi dilin yani Türkçenin imkanları dahilinde kurulacağını ifade eder. "Susmak" ibaresi, konuşmamak anlamını taşısa da gösterge açısından işlevsiz kalma manasına gelir. Zira şairleri kendi dilinde konuşamayan milletler kendilik değerlerine ötekileşmiş milletlerdir.

Sonuç olarak Mehmet Emin Yurdakul'un şiirlerinde dil, zaman ve mekânı aşan varlığıyla geçmişin bilgi ve deneyimlerini içinde barındırır. Bu bilgi birikimler, deneyimsel anlamda kimlik kurgusunu oluşturur. Suyun,

rüzgâr ve toprağın ontolojik anlamda öyküsünü anlatan dil ve tarihsel anlamda bütün bir Türk milletinin kimliğini barındırır.

Mehmet Emin Yurdakul'un Şiirlerinde Tarih Bilinci

Mehmet Emin Yurdakul, geleceğin, tarihsel kazanım ve deneyimlerden yararlanarak yeniden inşa edileceği düşüncesi hakim bir düşüncedir. Şiirlerinde yakın tarihten uzak tarihe, Türk tarihini geniş boyutta ele alan Yurdakul, tarihsel olay, kavram ve simgeler Yurdakul'un şiirlerinde kimlik kurgusunun oluşmasında önemli kendilik değerlerindedir. Zira insan, zaman ve mekânın sürekliliği içinde kendini kuran bir varlıktır. İnsanın bir zamansallık içinde kendi varlığını kavraması, *"bugünkü gelecekteki ve nihayet ölümcül geçmişin deyimlerini"* (Rüdiger, 2008: 224) içermesi anlamına gelir. Bu yüzden insan yaşamı aynı zamanda bir anlam taşıyıcı olarak kendi tarihselliği "benimkiliğe" ve tarihselliğe bağlı olarak yeniden kurar.

İnsan kendi tarihinin içinde doğar, büyür ve ölür. Bu yüzden tarih ve mekan insanın kendini kurduğu yegane ontolojik katmandır. Ancak *"zaman mekandan çok daha temel belirleyici"* (Hartmann, 2001: 29) olarak insanî değerli kılar. Geçmişin birikimi, toplumsal yaşantıların gelecek kuşaklara aktarılması, tarihsel belleğin inşası ile olur. Bu yüzden Mehmet Emin Yurdakul şiirlerinde tarihsel bilgi, olay ve durumları kimlik kurmada önemli unsur olarak görür. Yurdakul için tarih bilinci bir farkındalıklar bütünü olup; "mikro zaman"ı (bireyin tarihi) "makro zaman"ın (insanlık tarihi) içine yerleştirme farkındalığıdır. Şairin şiirlerinde bireyler tarih bilinci yoluyla kendilerini aşarak topluma ve tarihe bağlanır. (Bobaroğlu, 2014:2)

Mehmet Emin Yurdakul'un şiirlerinde tarih bilinci, bireysel ve toplumsal kimliğin oluşmasında dinamik ve süreklilik arz eden güçtür. Nitekim şaire göre insan bir tarih varlığıdır. Osmanlı İmparatorluğu'nun içinde bulunduğu durum Türk milletinin kendilik değerlerinde uzaklaşması ile tarihsel bir yıkıma dönüşür. Şair bu yıkım ve yok oluşu ortadan kaldırmak için tarihi bir bellek mekânına dönüştürerek kendilik değerleriyle yeniden var olmayı amaçlar.

Yurdakul'un şiirlerinde tarihsel bellek mekânları, bireysel ve toplumsal kimliğin dikey boyutta inşa edilmesini sağladığı gibi Türk toplumunda bilincin oluşturmasını da katkıda bulunur. Millî bilincin inşasında tarih kurgusu, Osmanlı İmparatorluğu öncesi Türklerin Orta Asya bozkırlarında kazandığı kazanımlarla bütünleştiren şair, tarihsel kimliği reel zamanın içinde yeniden var eder. Bu fark ediş bütünü Türk tarihini topyekun Türk insanının kurtuluş yazısına dönüştürür.

"Tarihimiz Altay gibi uludur;

Onun her bir yaprağı,

Duman tüten yirmi milyon ocağı

Öğdüren şereflele doludur."

(Yurdakul, 1979: 138)

diyen şair, şanlı Türk tarihini Altay dağlarına benzeterek yüceltir. Türk tarihinin ululuğu ve içinde barındırdığı deneyimsel yaşantı, ona göre aidiyet duygusunu güçlendirerek kendi kimliğimizi kurmamızı sağlar. Yurdakul, Türk tarihini mekânsal düzlemde coğrafyanın kazandığı simgesel anlamda irdeler. Türk tarihinin her bir dönüm noktası, onun dünya üzerinde şerefle anılmasını sağlar. Nitekim milletlerin tarihi an ve anılarını dünya örgüsünü içerir. Yakın tarihe göndermelerde bulunan şair, 'Selam Sana' adlı şiirinde

"Ey muhteşem Ertuğrul'un gözbebeği

Ey sevgili Osman Gazi

Ey gün yüzlü, altun kalbli erkek arslan

Ey Kayahan-oymağı asil bey"

(Tansel, Selam Sana, 1989: 113)

diyerek Ertuğrul ve Osman Gazi'nin simgeleşen kimliklerinde tarih ve millet olma bilincini önceler. Şairin bilinçli olarak isimlerini zikrettiği Ertuğrul ve Osman Gazi, Osmanlı İmparatorluğu'nun dünyada kök salmasını sağlayan cesur yürekli kişilerdir. Zira yeryüzünde İslam ümmetini bir sancağın altında toplanması için gazayı kendilerine yaşam biçimi gören bu iki simge kişilik, tarihsel anlamda en önemli kimliklerdir. Yurdakul 'Ey Türk Uyan' şiirinde

"Ey milletim! Sen bundan tamamen beş bin yıl evvel

Altaylar'da yaşarken

Tanrı'n sana dedi ki "Ey Türk ırkı, bu yerden

Güneşlere süzülen kartal gibi uç, yüksel!

Senin her bir kuvveti nâm edevi ellerin

Bütün mağrur başlara yıldırım saçacak;

Sana Çin'in, İran'ın, Hind'in, Mısır'ın, her yerin

Er isteyen tahtları kollarını açacak."

(Tansel, Ey Türk Uyan, 1989: 129)

diyerek tarihsel sürekliliği sağlamak, şanlı Türkün dünya yolculuğunu kutsalın ışığında yeryüzüne devamlı kılmak için Türk milletine seslenir. Bu seslenişte Türklük ölküsünün dünya üzerinde zaman ve mekâna bağlı olarak nasıl kimlik kazandığını ortaya koyar.

Şairin şiirlerinde tarih bilinci, kimlik oluşturma ve kurmada önemli yere sahiptir. Yurdakul'un şiirlerinde tarih, mazinin bilgi, birikim ve yaşantısı deneyimlen yoluyla geleceğe taşınır. Bu açıdan şairin şiirlerinde tarih sadece zamansal bir yaşantı değil aynı zamanda geleceği kuran temel unsurdur.

Mehmet Emin Yurdakul'un Şiirlerinde Yurt –Vatan Bilinci

Mehmet Emin Yurdakul kimlik kurgusunda en önemli değerler düzleminde bir diğeri yurt ve vatan bilincidir. Vatan sevgisi ve yurt bilinci, toplumların yeryüzünde kendi kimliklerini inşa etmede ve yaşatmada çok önemlidir. Üzerinde yaşadığımız mekân bizim ontolojik olarak ilk sığındığımız ve dünyaya kök saldığımız içtenlik mekanıdır. İnsan yaşadığı coğrafya ve mekânın kimliksel kodlarını taşıdığı gibi üzerinde yaşanan mekân ve coğrafya da üzerinde yaşayan insanların tarihsel, kültürel ve dinsel kodlarını taşır. Gökalp'e göre *"Vatan millî bir kültürdür... vatan, din, ahlak ve estetik güzelliklerin bir müzesidir, bir sergisidir."* (Gökalp, 2004: 90). Bu açıdan mekânın yurtlaşması ve vatan kimliğine dönüşmesi, kimliksel anlamda insanın kendini dünyada varlaştırmasıdır. Yurt- vatan, üzerinde yaşanan sıradan bir toprak parçası değil, tarihsel anlamda geçmişin değerlerini üzerinde taşıyan ve bu değerleri kimliksel kodlara dönüştürerek gelecek kuşaklara aktaran bir varlaşma alanıdır. Çünkü insan kimliksel kurgusunu ilk olarak mekânda bulur. Mekân, *"şeyler arasında bir şey, ürünler arasında bir ürün değildir, onların ortak-varlıkları ve eşzamanlılıkları içindeki ilişkilerin düzenidir."* (Lefebvre, 2014: 99). Mekân, yurtlaşarak insana dünyada kendi değerlerinin içine oturması sağladığı gibi onun toprakla bütünleşmesini sağlar. İçinde oturduğumuz mekân, vatan ve ya üzerinde yaşadığımız toprak parçası yurt kendi değerlerini üzerinde yaşayan kişilerin kimliklerine dönüştürdükçe millet olma ve yurt olma algısını oluşturur.

Mehmet Emin Yurdakul'un şiirlerinde yurt ve vatan bilinci, kimliksel kazanımların mekânsal düzlemde inşasını gerekli kılar. Mehmet Emin Yurdakul'un şiirlerinde yurt ve vatan bilinci, sadece Osmanlı topraklarını içermez. Tarihsel süreçte Türk milletinin yaşadığı geniş coğrafya, mekânsal bir belleğe dönüşerek yitirilen ya da yitirmek olan değerlerin dikey boyutta yeniden inşası anlamına gelir. Yurt bilincini soy bilinciyle bütünleştiren Yurdakul, Türk milletinin mekânsal düzlemde yeniden konumlanmasını arzular. Mekânsal düzlemde soy bilincinin anlamı olan yurt ve vatan sevgisi, şairin şiirlerinde kimlik kurgusunun temelini oluşturur. 'Anadolu'dan Bir Ses Yahut Cenge Giderken' şiirinde

"Bu topraklar ecdadımın ocağı;

Evim, köyüm hep bu yerin bucağı;

İşte vatan, işte Tanrı kucağı

Ata yurdun evlat bulmaz giderim

Tanrı şahit, duracağım sözümde

Milletin sevgileri özümde;

Vatanımda başka şey yok gözümde.

Yar yatağın düşman almaz giderim"

(Yurdakul, Anadoludan Bir Ses Yahut Cenge Giderken, 1979: 110)

vatan sevgisi ve bilinci şairin benlik algısını şekillendiren kurucu bir değer olduğu için üzerinde yaşanan bütün topraklar ecdadın ocağıdır. Ocak, simgesel anlamda ev, yurt anlamına gelir. “Evin ikinci aslî unsuru, ‘ocak’ tır. Ocak evdeki hayatın sürmesini sağlayan bir tür enerji kaynağıdır.” (Bachelard, 1996: 48). Yurdakul’a göre tarihsel anlamda ecdadımızın yaşatışını üzerinde taşıyan ocak bize aidiyet duygusunu kazandırır. Toprağın ocağa dönüşmesi üzerinde yaşanan mekâna kimlik kazandırdığı gibi ocakta büyüyen bireylere de millet olma duygusu verir. Şair, şiirde millet sevgisi ve Tanrı sevgisini vatan kucağında eritir. Zira vatan ve yurt tutulan topraklar, Tanrı’nın yeryüzünde mekâna yansımaları da sağlar. Türk milletinin yurduna Tanrı sevgisini nakşetmesi, o topraklar üzerine yaptığı birçok kutsal mabetle kimlik kazanır. Bu kutsal mabetlerde biz dünyaya kök salarız. Ata yurdun Tanrı’nın kucağına dönmesi vatan bilinci ve sevgisinin ne kadar önemli ve kutsal olduğunu göstermesi açısından şiirde önemli bir vurgudur.

Mehmet Emin Yurdakul’un şiirlerinde yurt ve vatan bilinci, Türklük düşüncesini yüceltmede bütünleştirici bir değerdir. Şairin şiirlerinde kimlik kurgusu ve benlik bilinci Türk milletinin tarihsel kazanımlarıyla birlikte ele alınır.

“Sen istersen Tuna’nın kaynağından Çin’e dek:

Altay, Kıpçak, Sibiryâ,

Azerbaycan, Harezim, Gazne Hi’e, Buhara

Her yer yeni Turan’ın sınırına gidecek;

Osman ile Nadir’in, İlhan ile Babür’ün

Kardaş olan milleti bir rüyaya tapacak;

Milyonlarca o asil, o ateşli kalblerin

Hepsi Türklük aşkıyla bir kalb gibi çarpacak.”

(Tansel, Ey Türk Uyan, 1989:136)

Şair, yukarıdaki şiirde Türk coğrafyasının sınırlarını çizer ve bu coğrafyada yaşayan bütün milletleri “Türk üst kimliği” etrafında konumlandırır. Nitekim mekân insanın kaderini belirleyen en önemli unsurdur. Tuna Nehri, simgesel anlamda Türk’ün Avrupa’daki sınırı, kıyılarında atalarımızın at koşturduğu, Türk zaferleriyle dolup taşan anılar nehridir. Türk tarihinde adına pek çok şiirler yazılan ve Osmanlı döneminin en önemli nehirleri arasında yer alan Tuna, simgesel anlamda vatan sınırlarını simgeler. Aidiyet duygusunu Tuna Nehri’nin suları ve sınırlarında vatan ve yurt bilincine dönüştüren şair, Turan ülküsünü, bu coğrafyada mekanın insana dönüşen yüzü olarak ele alır. Bu topraklarda “Türklük aşkıyla” yanan insanlar, bütün kalpleriyle Türk’ün Turan ülkesinde kendi değerlerini bulur. Turan ülküsü ve ülkesi mekansal düzlemde Türk yurt bilincini siyasi kurgusudur.

Mehmet Emin Yurdakul yurt bilincini kimlik kurma ve yaşatma bütününü olarak görür. Zira yurtları olmayan milletler kendi kimliksel değerlerini yeryüzünde inşa edemez. Şaire göre yurtsuzluk esaret, mahkûmiyet ve sınırladılmışlık anlamına gelir.

*"Bu yurt esir düştüğü gün o şafakları,
O arslanlı gümüş sular neye yarar?
Artık bize ol bülbülü
Korulardan bir çanavar ses yükselir;
Menekşeli, penbe gülü
Çemenlerden bir zehirli koku gelir."*

(Tansel, Ordunun Destanı, 1989: 177)

Şair şiirde yurdun esir düşmesini, şanlı tarihsel yürüyüşün sona ermesi olarak görür. Bu kutlu yürüyüşün dünya üzerinde duraksaması ise tarihsel olarak kopuş anlamına gelir. "Yurt ve düşmek" "ibaresi şiirde Türk milletinin kimliğinde özdeşleşir. Bu açıdan şaire göre Türk dünyada özgür olmak istiyorsa yurt bilinci sahip olmalıdır.

SONUÇ

Mehmet Emin Yurdakul'un şiirlerinde bireyin kendini bilip tarihsel kodlarla örölmüş benlik algısı ve kimlik kurgusu oluşturması, kendi kültürel ve tinsel varlığını kavramaya yöneliktir. Bu yüzden benlik algısının inşası ve yeniden tasarımı için varoluşsal izlekler üzerinde duran Mehmet Emin Yurdakul şiiri bir bilinçlenme ve bilinçlendirme olarak görür.

Mehmet Emin Yurdakul'a göre benlik algısı, toplumsal bilinçlenme ve yeni kimlik kurgulamanın en önemli unsurudur. Şiirlerinde millî romantik duyuşla 'ben'i 'bize' dönüştüren şair, Türk milletinin benlik bilincine ulaşmasını amaçlar. Mehmet Emin Yurdakul'un şiirlerinde benlik algısının mekândaki iz düşümü Anadolu'dur. Anadolu simgesi, insanın kendi içtenlik değerlerine dönmesi ve kutsalın tarihsel bir bilinçle yeniden inşaa edilmesi, ona göre milletin kimlik kurmasının yegâne şartıdır. Bu açıdan kendini var eden tinsel değerler şairin şiirlerinde bilinçlenmenin en önemli yanını oluşturur.

Mehmet Emin Yurdakul şiirlerinde benlik algısı ve kimlik kurgusunu dil bilinci, tarih bilinci, İslam bilinci, yurt bilinci, 'ben' ve 'öteki bilinci' gibi değerler üzerinden ortaya koyar. "Toplum, şiir gibi öz varlığı olan bir türü, görmemezlikten gelemeyeceği gibi, şiir de toplumun değerlerini göz ardı edemez" (Kırmızı, 2007:7). Mehmet Emin Yurdakul şiirlerinde toplumun kendilik değerlerini uzak geçmişten şimdiye taşıyarak mitik bir yapıya dönüştürür.

KAYNAKÇA

Aktaş, Şerif (2002). "XX. Yüzyıl Başlarında Türk Şiiri". Türkler.C. 15. Yeni Ankara: Türkiye Yay.

Aydoğan, Bedri (2010). "Mehmet Emin Yurdakul'un Çocuk Şiirleri". Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. C.19. S. 2. s.120-146.

- Argunşah, Hülya (2007). "Millî Edebiyat". *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı* (Editör: Ramazan Korkmaz). Ankara: Grafiker Yay. s.183-235.
- Assman, Jan (2001). *Kültürel Bellek*. (Çev. Ayşe Tekin). İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Bachelard, Gaston (1996). *Mekânın Poetikası* (Çev. Aykut Derman). İstanbul: Kesit Yay.
- Banarlı, Nihat Sami (1979). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi II*. İstanbul: Devlet Kitapları.
- Bobaroğlu, Metin (2014). *Simge Kavramı ve Simgesel Düşünme*. Anadolu Aydınlanma Vakfı. s.1-12.
- Budak, Selcuk (2003). *Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yay.
- Çetin, Nurullah (2011). *İstiklal Marşı'mızı Anlamak*. Ankara: Öncü Kitap.
- Ercilasun, Bilge (2014). "Mehmet Emin Yurdakul'un Şiir Dünyası". *Türk Şiiri Üzerine*. İstanbul: Dergâh Yay., s. 24-33,
- Gasset, Ortega Y (1995). *İnsan ve Herkes*. (Çev. Neyriye Gül Işık). İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Giddens, Antony (2010). *Modernite ve Bireysel-Kimlik-Geç Modern Çağda Benlik ve Toplum*. (Çev. Ümit Tatlıcan). İstanbul: Say Yay.
- Gökalp, Ziya (2004). *Türkçülüğün Esasları*. Ankara: M.E.B.
- Gökeri, A.İ. (1979). *Arketipe Dayanan Yeni Bir İnceleme Yönteminin Tanıtılarak İngiliz ve Türk Edebiyatında Romans ve Epik Niteliğinde Yapıtlara Uygulanması*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güvenç, Bozkurt (2010). *Türk Kimliği*. İstanbul: Boyut Yay.
- Hartmann, Nicolay (2001). *Ontolojide Yeni Yollar*. (Çev. Lütfi Yorbaş). İzmir: İlya Yay.
- Kanter, Fatih (2014). *Millî Edebiyat Dönemi Türk Şiirinde Benlik Algısı ve Kimlik Kurqusu*. İstanbul: Kitabevi Yay.
- Karabulut, Mustafa (2011). *Mehmet Emin Yurdakul'un "Türkçe Şiirleri'ne Bir Bakış"*. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Yıl: 4, S: 7, Aralık 2011, s. 165-175
- Kaplan, Mehmet (1994). *Şiir Tahlilleri 1*. İstanbul: Dergâh Yay.
- Keyder, Çağlar (1996). *Ulusal Kalkınmacılığının İflası*. Ankara: Metis Yay.
- Kılıç, Ahmet Fikret (2014). "Mehmet Emin Yurdakul'un Şiirlerinde Kadın". *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*. S.3-4 s. 34-56.
- Kırmızı, Bülent (2007). *Almanca'nın Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Şiirin İşlevi*. Yayımlanmış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Alman Dili Eğitimi, Eğitim Fakültesi.
- Kırmızı, Bülent (2007). "Almanca'nın Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Şiirin İşlevi". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. S. 12, ss. 116-137.

- Kırmızı, Bülent (2014). *Savaşın İzinde Roman*. Ankara: Grafiker Yay.
- Kolcu, Ali İhsan (2008). *Millî Edebiyat –II. Meşrutiyet Sonrası Türk Edebiyatı*. Erzurum: Salkımsöğü Yay.
- Korkmaz, Ramazan (2008). *Aytmatov Anlatılarında Ötekileşme Sorunu ve Dönüş İzlekleri*. Ankara: Grafiker Yay.
- Lain, R.D. (1993). *Bölünmüş Benlik*. (Çev., Selçuk Çelik). İstanbul: Kabalcı Yay.
- Lefebvre, Henri (2014). *Mekanın Üretimi*. (Çev., Işık Ergüden). İstanbul: Sel Yay.
- May, Rollo (2015). *Yaratma Cesareti*. (Çev. Alper Oysal). İstanbul: Metis Yay.
- Özcan, Hidayet (2001). "1901- 1935 Yılları Arasında Gelişen Türk Şiiri". Hece Türk Şiir Özel Sayısı. S.53/54/55, s. 65-73.
- Rüdiger, Safranski (2008). *Heidegger Bir Alman Üstat*. (Çev. Ali Nalbant). İstanbul: Kabalcı Yay.
- Smith, Anthony D. (1991). *Millî Kimlik*. İstanbul: İletişim Yay.
- Tansel, Fevziye Abdullah (1989). *Mehmet Emin Yurdakul'un Eserleri 1*. Ankara: TTKB.
- Uygur, Nermi (1994). *Dilin Gücü*. İstanbul: Kabalcı Yay.
- Yazıcı, Yüksel (1976). *Mehmet Emin Yurdakul*. İstanbul: Toker Yay.
- Yıldız, Süleyman (2007). "Kimlik ve Ulusal Kimlik Kavramlarının Toplumsal Niteliği". Millî Folklor. S. 74, s 8-16.
- Yurdakul, Mehmet Emin (1979). *Türk Sazı*. İstanbul: Atlas Kitabevi.

